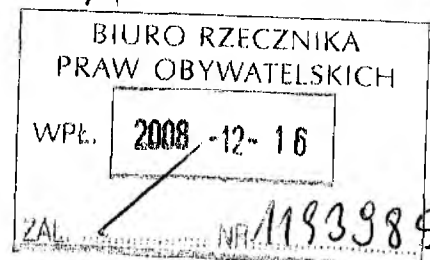

Warszawa, dnia 16 grudnia 2008 r.

RPO-602558-VII-1106/08/AŻ/KMP

I n f o r m a c j a

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Policyjnej Izbie Dziecka we Wrocławiu

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 18 listopada 2008 r. do Policyjnej Izby Dziecka we Wrocławiu (zwanej dalej Izba), przy ul. Karola Szymanowskiego 11 udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich: Janusz Zagórski – Dyrektor Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego, Janina de Michelis – główny specjalista, Przemysław Kazimirski – specjalista, Marcin Kusy – radca, oraz Agnieszka Żygas - referent prawny (prawnicy). Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania nieletnich zatrzymanych w Izbie, dokonując oceny pod względem ochrony zatrzymanych przed torturami oraz okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Izby i jej podstawowych problemach, udzielonej przez Kierownika Izby – podinsp. Jarosława Kosińskiego oraz funkcjonariuszy pełniących służbę w Izbie;
- obejrzelili pomieszczenia Izby: 3 sypialnie dla chłopców, 2 sypialnie dla dziewcząt, świetlicę lekcyjną, świetlicę sportową, gabinet lekarski, kuchnię, jadalnię, osobne umywalnie dla dziewcząt i chłopców, toaletę, łazienkę dla nowoprzybyłych nieletnich, szatnię do przechowywania odzieży osobistej nieletnich, izbę dyżurną, pomieszczenie izolacyjne, korytarz na którym

znajduje się szafa do przechowywania czystych rzeczy wydawanych nieletnim oraz teren spacerowy;

- zapoznali się z następującą dokumentacją Izby: książką kontroli osób zatrzymanych, książką wydarzeń, losowo wybranymi teczkami akt nieletnich, książką wizyt lekarskich, rozkładem dnia, książką praw i obowiązków nieletniego umieszczonego w Izbie, procedurami postępowania dyżurnego Izby w przypadku zdarzenia nadzwyczajnego.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Kierownikowi Izby oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano:

1. sprawozdanie z kontroli Izby przeprowadzonej przez sędziego Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Śródmieście za okres od 01.01.2007 r. do 31.12.2007 r.;
2. protokoły kontroli sanitarnych Izby przeprowadzonych w 2006 r. oraz 2008 r. przez Państwowy Inspektorat Sanitarny we Wrocławiu;
3. regulamin Izby (zasady pobytu).

2. Charakterystyka Izby.

Izba usytuowana jest na dwóch kondygnacjach wolno stojącego budynku. Pojemność Izby wynosi 26 miejsc (18 miejsc dla chłopców i 8 dla dziewcząt).

W Izbie zatrudnionych jest: 11 funkcjonariuszy Policji, Kierownik Izby oraz pracownicy cywilni na etacie: kelnerki, sprzątaczkę, sekretarki. Z informacji udzielonych przez Kierownika wynika, że wszyscy funkcjonariusze posiadają przygotowanie pedagogiczne oraz pełnią służbę w 12 godzinnym systemie zmianowym. W przypadku umieszczenia w Izbie nieletniej czynności związane z jej osadzeniem wykonuje jedna z dwóch zatrudnionych tam funkcjonariuszek.

W czasie wizytacji Izby, przebywał w niej jeden nieletni zatrzymany w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd Izby oraz uzyskane informacje pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

1. Na parterze budynku Izby znajdują się: izba dyżurna, łazienka dla nowoprzybyłych nieletnich, szatnia do przechowywania odzieży osobistej nieletnich, pomieszczenie izolacyjne, świetlica lekcyjna, świetlica sportowa, kuchnia, jadalnia, toaleta, magazyn podręczny (w postaci szafy) do przechowywania rzeczy czystych wydawanym nieletnim. Na piętrze natomiast usytuowano: sypialnie, umywalnie (osobne dla chłopców i dziewcząt) oraz gabinet lekarski.
2. Osoby nowoprzyjęte do Izby zostają poddane zabiegom higienicznym w łaźni wyposażonej w: natrysk, ustęp oraz umywalkę. Jest to wyremontowane pomieszczenie, utrzymane w bardzo dobrym stanie technicznym.

W znajdującej się obok łaźni szatni osoby nowoprzyjęte pozostawiają odzież osobistą, która jest przechowywana w foliowych oznakowanych workach. W pomieszczeniu tym znajduje się ławka, a jego okna zostały zabezpieczone kratą.

3. Izba posiada kuchnię, w której wyodrębniono przedsionek z umywalką i wieszakiem na odzież roboczą. Jej wyposażenie stanowią: szafki kuchenne, zmywarka do naczyń, zlewozmywak dwukomorowy, czajnik elektryczny, lodówka, krajalnica, mikrofalówka. Wydawane nieletnim naczynia i sztućce są myte w zmywarce do naczyń. Nieletni spożywają posiłki dostarczane w ciągu tygodnia ze stołówki, usytuowanej przy ul. Połbina 1 we Wrocławiu. W soboty i niedziele posiłki są przygotowywane przez stołówkę Klubu Policyjnego

Jedzenie jest dostarczane w pojemnikach jednorazowych i podgrzewane na miejscu w kuchence mikrofalowej. Według informacji udzielonych przez funkcjonariuszy Izby, nieletni konwojowany do innej miejscowości, bez względu na odległość, otrzymuje przed odjazdem posiłek i prowiant na drogę.

Naprzeciw kuchni znajduje się jadalnia, którą wyposażono w kilka stołów i krzesła.

4. Szafa umiejscowiona we wnęce korytarza przy izbie dyżurnej pełni funkcję magazynu podręcznego, w którym przechowuje się rzeczy wydawane zatrzymanym podczas przyjęcia do Izby: pidżamę, dres, obuwie, bieliznę osobistą, pościel, ręczniki oraz środki higieny osobistej. Według informacji przekazanych przez funkcjonariuszy Izby, nieletni chodzą cały dzień po terenie budynku w pidżamach. Dresy, które znajdują się w Izbie, są stare i złej jakości. Brudna bielizna i pościel są prane w Pralni z którą Izba ma zawartą umowę.
5. W izbie dyżurnej w obecności funkcjonariusza Izby odbywają się spotkania nieletnich z rodzicami lub opiekunami. Znajduje się tam również kasetka, w której przechowywany jest depozyt wartościowy nieletnich. W tym pomieszczeniu za pomocą 4 zainstalowanych kamer funkcjonariusze mają podgląd na teren wokół budynku Izby oraz na klatkę schodową prowadzącą do Izby.
6. Pomieszczenie izolacyjne jest usytuowane pomiędzy izbą dyżurną a łazienką dla nowoprzybyłych. Jest to bardzo mały pokój, bez okien. W drzwiach tego pomieszczenia został zainstalowany wizjer, który umożliwia sprawowanie stałego nadzoru nad nieletnim, znajdującym się w tym pomieszczeniu. W dniu wizytacji znajdowały się w nim: materac, kaftan bezpieczeństwa oraz pasy obczwładniające.
7. Toaletę wyposażono w umywalkę oraz 2 zabudowane ustępy, które nie zostały z przodu osłonięte drzwiami. Według informacji przekazanych przez Kierownika Izby nieletni korzystają z tej toalety pojedynczo.
8. Izba posiada świetlicę lekcyjną oraz sportową. W świetlicy sportowej znajdują się stoły: bilardowy, do gry w ping-ponga oraz do gry w „piłkarzyki”. Ponadto, nieletni mają stały dostęp do znajdujących się w tym pomieszczeniu książek.

Świetlica lekcyjna została wyposażona w: tablicę, stół oraz telewizor. W dniu wizytacji znajdowały się w niej czasopisma, z których mogą korzystać nieletni. Zajęcia lekcyjne w Izbie są prowadzone zarówno przez pracujących tam funkcjonariuszy-wychowawców, jak i odbywających praktyki studentów

uczelni wyższych. Osoby, pełniące dyżur w Izbie, prowadzą przede wszystkim zajęcia wyrównujące z przedmiotów, z których nieletni mają zaległości.

9. Każda z sypialni dla chłopców została wyposażona w 6 łóżek, natomiast w obydwu sypialniach dla dziewcząt umieszczono po 4 łóżka. Na oknach zainstalowano kraty oraz zabezpieczono grzejniki centralnego ogrzewania za pomocą metalowej siatki. Punkty świetlne, które zostały zamontowane na suficie na wysokości około 3 metrów, gwarantują odpowiednie oświetlenie do czytania i pisania. Wszystkie sypialnie oprócz jednej przeznaczonej dla chłopców posiadają wentylację grawitacyjną. Wizjer w drzwiach jest zabezpieczony szkłem od wewnątrz oraz ruchomą zasłoną od strony korytarza. W pomieszczeniach sypialni zainstalowano sygnalizację przyzywową (dźwiękową).
10. W umywalni dla chłopców znajdują się: 2 natryski, 2 ustępy, 3 pisuary oraz 3 umywalki. W dniu wizytacji wszystkie pisuary były nieczynne. Z wyjaśnień Kierownika wynika, że korzystanie z nich powoduje wydobywanie się nieprzyjemnego zapachu, w związku z tym zostały wyłączone z użycia.
Umywalnia dla dziewcząt została wyposażona w: 2 natryski, 2 ustępy, 1 brodzik do mycia nóg oraz 3 umywalki.
Natryski w umywalniach zostały osłonięte z dwóch stron za pomocą ścianek. Z jednej strony są odsłonięte, co prowadzi do niezapewnienia nieletnim intymności podczas kąpieli. Natomiast wszystkie ustępy zostały całkowicie zabudowane oraz osłonięte z przodu drzwiami. Pomieszczenia umywalni są utrzymane w czystości. W dniu wizytacji znajdowało się w nich mydło w dozowniku.
11. Gabinet lekarski wyposażony jest w: kozetkę, szafkę, w której w dniu wizytacji znajdowały się podstawowe leki, oraz biurko. Z informacji przekazanej przez funkcjonariusza Izby wynika, że w razie potrzeby osoby zatrzymane są badane przez lekarza z placówek publicznej służby zdrowia (Pogotowie Ratunkowe).
12. Teren spacerowy znajduje się przy wyjściu z budynku Izby. Został zabezpieczony przed możliwością ucieczki za pomocą siatki i osłonięty nią także od góry. Znajduje się na nim kosz do gry w koszykówkę. Pełni on jednocześnie rolę boiska

do gry w piłkę nożną i koszykówkę. Nieletni mogą przebywać na terenie spacerowym jedynie pod opieką funkcjonariusza Izby.

13. Na terenie Izby obowiązuje zakaz używania wyrobów tytoniowych przez nieletnich. W trakcie wizytacji nie stwierdzono występowania miejsc na terenie Izby, w których nieletni mogą palić wyroby tytoniowe.

4. Rozmowy przeprowadzone z zatrzymanymi.

W dniu wizytacji w Policyjnej Izbie Dziecka we Wrocławiu umieszczony był jeden nieletni, którego zatrzymano w tym samym dniu. Przebywał w świetlicy lekcyjnej i oglądał telewizję. Był ubrany w pidżamę.

Nieletni nie zgłaszał żadnych uwag dotyczących: legalności, sposobu zatrzymania oraz doprowadzenia do Izby. Nie miał również żadnych zastrzeżeń dotyczących warunków bytowych oraz traktowania przez funkcjonariuszy Izby.

Podczas przyjęcia do Izby otrzymał środki higieny osobistej oraz odzież, został także poddany zabiegom higienicznym. Poinformowano go również o jego prawach, obowiązkach oraz zapoznano z regulaminem Izby. Stwierdził, że nie został zapoznany z rozkładem zajęć obowiązującym w Izbie. Z uwagi na to, że w dniu wizytacji przebywał w Izbie bardzo krótko, nie skorzystał z prawa do odwiedzin ani otrzymania paczki żywnościowej. Jedyna uwaga nieletniego dotyczyła niskich walorów smakowych zupy, którą otrzymał niedługo po przyjęciu do Izby.

5. Ocena traktowania nieletnich w Izbie.

Z informacji przekazanych przez funkcjonariuszy Izby wynika, iż w bieżącym oraz poprzednim roku w Izbie nie doszło do żadnych wypadków nadzwyczajnych. Potwierdza to analiza książki wydarzeń. Ostatni wypadek nadzwyczajny miał miejsce w 2006 roku i polegał na ucieczce nieletniego z terenu spacerowego. Po tym wydarzeniu teren spacerowy został zabezpieczony siatką również od góry.

Jako przejaw niewłaściwego traktowania należy uznać istniejącą w Policyjnej Izbie Dziecka we Wrocławiu praktykę noszenia pidżamy przez

nieletnich całą dobę. Z informacji przekazanych przez funkcjonariusza Izby wynika, że nieletni nie otrzymują dresów, ponieważ są one zbyt grube i powodują dyskomfort fizyczny. Należy jednak podkreślić, iż nakaz noszenia pidżamy bez względu na porę dnia jest uznawany za poniżające traktowanie oraz narusza godność osobistą człowieka.

Izba posiada wyodrębnione pomieszczenie izolacyjne, w którym umieszcza się nieletniego w razie zaistnienia sytuacji, w której jego zachowanie może spowodować zagrożenie jego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób.

Środkami przymusu bezpośredniego, które mogą zostać zastosowane w Izbie są: siła fizyczna, założenie kaftana bezpieczeństwa lub pasa obezwładniającego. Wobec nieletniego, z którym rozmawiano, nie stosowano żadnych środków przymusu bezpośredniego. Nie miał on również żadnych uwag dotyczących niewłaściwego traktowania lub karania przez funkcjonariuszy.

Według zapewnień Kierownika Izby pomieszczenie izolacyjne oraz środki przymusu bezpośredniego nie były stosowane w ciągu ostatnich 2 lat. Analiza książki wydarzeń to potwierdza.

6. Analiza dokumentacji Izby.

Na podstawie analizy książki kontroli osób zatrzymanych stwierdzono, że w 2008 r. do dnia wizytacji umieszczono w Izbie 460 nieletnich. Odnotowano 8 przypadków przedłużania pobytu nieletnich w Izbie w 2008 r. ponad ramy czasowe określone w art. 40 ustawy z dnia 26.10.1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r., Nr 11, poz. 109 z późn. zm.). Z analizy treści sprawozdania sędziego Sądu Rejonowego wynika, że takich przypadków w 2007 roku było 19. Najdłuższy okres pobytu nieletniego w Izbie w 2007 roku wynosił 25, a w 2008 roku – 20 dni. Zgodnie z informacjami przekazanymi w tym przedmiocie przez funkcjonariuszy Izby, występowanie takich sytuacji spowodowane jest koniecznością oczekiwania na zwolnienie się miejsca w schronisku dla nieletnich, do którego zatrzymani są kierowani na mocy postanowienia sądu. Należy stwierdzić, że zatrzymany, któremu ogłoszono

postanowienie o umieszczeniu w schronisku dla nieletnich, nie ma prawnie określonej górnej granicy czasowej przebywania w Izbie.

Z analizy zestawienia statystycznego znajdującego się w sprawozdaniu sędziego Sądu Rejonowego wynika, że w 2006 roku w Izbie przebywało 587, a w 2007 roku 473 nieletnich. Większość z nich stanowili chłopcy - 525 w 2006 oraz 426 w 2007 roku.

W 2006 roku umieszczono w Izbie 473 osoby, w stosunku do których istniało uzasadnione podejrzenie, że popełniły czyn karalny, a zachodziła uzasadniona obawa ich ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można było ustalić tożsamości nieletniego. W 2007 r. w Izbie przebywało 364 takich nieletnich. W latach 2006-2007 do 109 zmniejszyła się liczba nieletnich umieszczonych w Izbie ze względu na samowolny pobyt poza zakładem poprawczym lub schroniskiem dla nieletnich (w 2006 roku wynosiła ona 114). Z analizy sprawozdania sędziego Sądu Rejonowego wynika, że w stosunku do tych nieletnich zachowano termin ustawy przebywania w Policijnej Izbie Dziecka we Wrocławiu - 5 dni. Zmniejszyła się również liczba nieletnich umieszczonych w Izbie więcej niż jeden raz - 79 osób w 2006 oraz 52 osoby w 2007 roku. Na ogólną liczbę 473 nieletnich zatrzymanych w Izbie w 2007 r. 131 było wychowankami różnych placówek, zaś w 2006 roku na 587 zatrzymanych - 247.

W książce kontroli osób zatrzymanych oraz książce wydarzeń nie stwierdzono uchybień w zakresie prowadzenia tej dokumentacji.

Teczki akt nieletnich są prowadzone w sposób przejrzysty i czytelny. Stwierdzono jedynie nieprawidłowości związane z wypełnianiem protokołów zatrzymań przez funkcjonariuszy Policji, doprowadzających nieletnich do Izby. Polegały one na braku w niektórych protokołach zaznaczenia podstawy prawnej zatrzymania. Do akt nieletnich dołączone są kwitariusze depozytowe, które nieletni i funkcjonariusz podpisują po oddaniu rzeczy osobistych nieletniego do depozytu oraz ich odebraniu z depozytu.

Analiza książki wizyt lekarskich ujawniła brak należytej staranności przy dokonywaniu w niej wpisów przez lekarzy. W niektórych miejscach nie określono godziny lub daty badania lekarskiego.

Analiza rozkładu dnia, który jest umieszczony na korytarzu na parterze budynku Izby, wskazuje na to, że nieletnim organizuje się czas, mając na uwadze poszanowanie praw oraz konieczność rozwoju dziecka. Podczas pobytu w Izbie biorą oni udział w zajęciach: ruchowych, lekcyjnych i świetlicowych oraz mają zapewniony czas przeznaczony na wypoczynek.

Nieletni po zapoznaniu się z treścią swoich praw i obowiązków podczas pobytu w Izbie, składa podpis w prowadzonej przez Izbę książce praw i obowiązków. Na podstawie analizy treści praw i obowiązków nieletniego stwierdza się, iż jest ona zgodna z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21.01.2002 r. w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka (Dz.U. z 2002 r., Nr 10, poz. 104 z późn. zm.).

Treść regulaminu Izby oraz analiza protokołów kontroli przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w dniach: 02.08.2006 r. oraz 05.06.2008 r. nie budzą żadnych zastrzeżeń.

7. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, iż w Policyjnej Izbie Dziecka we Wrocławiu – generalnie rzecz biorąc - przestrzegane są prawa nieletnich.

Po dokonanych oglądzie Izby oraz wysłuchaniu wyjaśnień Kierownika i funkcjonariuszy pełniących służbę w Izbie stwierdzono, że w celu zapewnienia intymności nieletnim podczas kąpieli i korzystania z toalety należy zamontować:

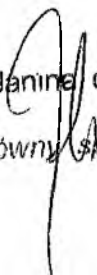
1. zasłony w kabinach prysznicowych;
2. drzwi w ustępach w toalecie na parterze.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zaprzestanie stosowania praktyki noszenia pidżam przez nieletnich w ciągu dnia. W celu wyeliminowania tego zjawiska oraz poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących zatrzymanym, Izba powinna zakupić nowe dresy.

Z analizy dokumentacji prowadzonej przez Izbę wynika postulat zwracania uwagi na konieczność starannego dokonywania wpisów w książce wizyt lekarskich przez lekarzy.

mgr Paweł Kazimierz

Specjalista

mgr Janina de Michelis

Główny specjalista

mgr Agnieszka Zygas

Referent Główny
DYREKTOR ZESPÓLU

dr Janusz Zagórski